

Ekstern evaluering av masterprogrammet i Utdanningsledelse

Rapport fra eksternt panel

Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling

Periodisk programevaluering

UNIVERSITETET I OSLO

Mars 2008

1. INNLEDNING	3
2. PROGRAMMETS MÅL	5
2.1 ERFARINGSBASERT OG FORSKNINGSBASERT MASTERSTUDIUM	5
2.2 JUS OG FORVALTNINGSKOMPETANSE.....	7
3. STUDIEKVALITETSARBEID.....	8
3.1 ORGANISERING, LÆRINGSMILJØ OG PROGRAMTILHØRIGHET	8
3.2 IKT	9
3.3 VEILEDNING KNYTTET TIL LEVERING AV MASTEROPPGAVEN	9
3.4 RESSURSER.....	10
3.5 EVALUERING - KANDIDATUNDERSØKELSE.....	10
3.6 VURDERINGSFORMER/EKSAMEN	11
3.7 INTERNASJONALISERING	11
3.8 MÅLGRUPPE-MARKEDSFØRING	11
4. FOKUS FREMOVER	12
5. SAMMENFATTENDE BEGRUNNELSE FOR PROGRAMMETS VIDEREFØRING, ENDRING ELLER NEDLEGGELSE.....	13

1. Innledning

Som en del av kvalitetssikringsarbeidet skal alle masterprogram gjennomføre en periodisk programevaluering hvert fjerde år. Dette er den første programevalueringen gjennomført siden opprettelsen av masterprogrammet i Utdanningsledelse i 2003. Den periodiske programevalueringen omfatter programledelsens egevaluering og en ekstern evaluering.

Denne rapporten er utarbeidet som del av den eksterne evalueringen av programmet. Etter råd fra programledelsen ble det nedsatt et eksternt evalueringspanel for masterprogrammet i Utdanningsledelse. Panelet bestod av følgende personer:

Tore Hangerhagen, kommunerepresentant

Frøydis Hertzberg, Institutt for lærerutdanning (ILS)

Berit Karseth, Pedagogisk forskningsinstitutt (PFI)

Hanne Rud, tidligere student

Elin Stavrum, rektor

Rapporten er utarbeidet på bakgrunn av et seminar gjennomført av det eksterne panelet den 13. februar 2008.

Seminaret var delt i tre deler. Første del var en innledning av programrådets leder Eli Ottesen. Ottesen presenterte masterprogrammets mål og målformuleringer, helhet og sammenheng i studieprogrammet, tiltak og utfordringer knyttet til kvalitet og begrunnelse for videreføring av programmet. I del to ble det åpnet for spørsmål og diskusjon knyttet til rapporteringsområdene. Ottesen ledet diskusjonen. I disse to delene var det åpnet for observatører fra faggruppen i Utdanningsledelse¹.

¹ Observatører som deltok var professor Jorunn Møller og Ae Ran Aamodt, studieleder praktisk-pedagogisk utdanning (PPU).

Den tredje delen omfattet panelets konklusjoner og anbefalinger. Denne delen av seminaret ble gjennomført uten interne deltakere med unntak av Gyda Helen Bråten fra administrasjonen som var referent. Rapporten er ført i pennen av Bråten.

Målsetningen med en sådan evaluering er å bidra til arbeidet med å forbedre kvaliteten på masterprogrammet. Resultatet av programevalueringen rapporteres til Programrådet for Masterprogrammet i utdanningsledelse og oversendes det Utdanningsvitenskaplige fakultet.

Grunnlag for diskusjonen på seminaret:

Som grunnlag for sin diskusjon hadde panelet egenvurderingsdokumentet. Vedlegg til dette dokumentet er retningslinjer for de ulike eksamenene, deres vurderingskriterier, eksempel på midtveisevalueringer samt kopi av årsrapporter fra 2004/2005 og 2005/2006. Videre var emnebeskrivelser for alle emner, samt programplanen for masterprogrammet, inkludert som bakgrunnsmateriale. Selvevalueringsdokumentet inneholdt en grundig gjennomgang av de fleste punktene til diskusjon. Dette skriftlige materialet ble komplementert av programleders gjennomgang av programmet.

Om rapportens innhold og form

Denne rapporten ønsker å få frem det eksterne panelets kommentarer, synspunkter og anbefalinger. Informasjon knyttet til egenvurderingsdokumentet og informasjon om programmet blir følgende ikke gjengitt her. Dokumentet søker primært å uttrykke det eksterne panelets vurdering av programmet knyttet til elementer der panelet mente det var mulighet for forbedringspotensial. Temaer som det eksterne panelet ikke diskuterte og kommenterte vil ikke bli nevnt i rapporten.

Første del av rapporten vil ta for seg programmets mål med spesielt fokus på masterprogrammets ramme og innhold. Andre del vil ta for seg mer konkrete elementer i programmet. Avslutningsvis følger en kort oppsummering av panelets råd samt panelets konklusjon.

2. Programmets mål

Med hensyn til programmets mål, måloppnåelse og målenes relevans støtter det eksterne panelet seg i all hovedsak til egenvurderingsdokumentet og dets evalueringer. Diskusjonen og anbefalinger i forbindelse med programmets mål ble i hovedsak knyttet opp til masterprogrammets ramme og innhold på overordnet nivå. Panelet etterspør en gjennomgang av hva det vil si at studiet er både erfaringsbasert og forskningsbasert. Videre ble det diskutert om masterprogrammet burde inkorporere jus med forvaltningskunnskap og kjennskap til opplæringsloven i sine mål.

2.1 Erfaringsbasert og forskningsbasert masterstudium

Masterprogrammet Utdanningsledelse er et erfaringsbasert studium som utdanner praktikere innenfor feltet skoleledelse. Samtidig er det et akademisk studium basert på forskning. Språket i fagplaner, i motsetning til for eksempel selvevalueringsrapporten, gjenspeiler at disse to logikkene tidvis kan være motstridende og at de kommer i et spenningsforhold. Fokuset og vektingen av disse to elementene kommer ikke klart frem. Det skapes en forventning av likevekt mellom erfaringene og forskningen, men dette er en likevekt som ikke følges opp.

Som panelet påpeker kommer det ikke klart frem hva det vil si at studiet er erfaringsbasert. Det erfaringsbaserte elementet er uthevet i profilering. Ved å profilere faget som et erfaringsbasert studium skaper dette forventninger som ikke oppfylles, i og med at det erfaringsbaserte ikke gjennomsyrrer mer av undervisningen. Det erfaringsbaserte er mest synlig i arbeidsformer som basisgrupper og samarbeid. Det virker nå som at forskningen har overvekten. Om man vil ha fokuset her bør ordlyden forandres i plandokumentene. Panelet ønsker derfor en diskusjon rundt hva det vil si at masteren i Utdanningsledelse er erfaringsbasert.

Studentenes erfaring er en viktig ressurs. Erfaringene blir trukket frem i undervisningen, for eksempel i diskusjoner. Noen av disse diskusjonene kunne virke noe formålsløse. Panelet påpeker at man bør løfte diskusjonene opp på et høyere nivå. Samtidig ser panelet at dette kan være en stor utfordring for studenter som har lite erfaring, og erfaring kun fra læreryrket.

Panelet ønsker en konkretisering av hvordan studentenes erfaringer inngikk som en viktig ressurs i studiet og hvorfor dette var viktig. Avhengig av svarene får man vurdere en eventuell nedtoning av dette elementet.

Panelet diskuterte en mulig endring av erfaringsbegrepet mot et profesjonsbegrep. Studentene er praktikere med en profesjon. Ved at praksiserfaringene kontekstualiseres får man en bevisstgjøring av de rammer og sammenhenger som erfaringene må forstås innenfor, og knytter erfaringene til forskningsbasert kunnskap. Erfaringene knyttes slik sterkere til forskningen. Praksis og erfaringer kan således bli et kunnskapsgrunnlag og en kunnskapsbase som kan benyttes gjennomgående i studiet. Dette burde være mer synlig.

Et av konkurransefortrinnene for skolelederutdanning ved ILS kontra andre liknende tilbud er at studiet er forskningsbasert. Her er det også snakk om et tvetydig begrep som man bør konkretiseres. Masterprogrammet i Utdanningsledelse har 30 studiepoeng i metode og vitenskapsteori. Å kunne problematisere, se handlingsalternativer og kritisk tenkning er god og viktig kunnskap med hensyn til analysekompetanse som kreves av dagens skoleledere. Videre kvalifiserer studiet for opptak til doktorgrad. I motsetning til dagens praksis kan dette benyttes sterkere i markedsføring og profilering av studiet.

Det ble også diskutert om man skulle legge opp til mer forskningsbasert undervisning på de to første trinnene (Trinn 1: UTLED4111 - Styring og ledelse av utdanning og Trinn 2: UTLED4210 - Ledelse, kvalitet og kultur for læring). Det ble foreslått å bruke metode og analyser mer aktivt i studiet.

Oppsummeringsvis anbefaler panelet derfor at man bør konkretisere hva det vil si at studiet er erfaringsbasert og forskningsbasert. Panelet anbefaler at studiet må være både forskningsbasert og erfaringsbasert, men at disse elementene vurderes i forhold til helheten i programmet slik at sammenhengen mellom erfaringer og forskning blir bedre.

Den erfaringsbaserte komponenten bør konkretiseres og kan uttrykkes verbalt på en annen måte slik at man knytter praksiserfaringer tettere til forskning. Dette er viktig for at erfaringene skal bli gjennomgående i studiet, og i forhold til markedsføring.

Det forskningsbasert elementet bør også konkretiseres. Dette bør inngå under mål for programmet hvor man kan vektlegge analysekompetanse og læringsutbytte slik at studentene kan "bruke kunnskap" på en sterkere måte enn dagens ordlyd "å få innsikt i". Det

forskningsbaserte elementet kan også forsterkes i markedsføring og profilering av studiet. Panelet uthever imidlertid at man bør skrive dette på en slik måte at det blir attraktivt for en søkergruppe. Det kan også vurderes om man kan benytte metode og analyse mer aktivt i studiet.

Panelet anbefaler at man ser på helheten og sammenhengen mellom erfaringer og forskning slik at man kan bedre dette. Videre bør man vurdere hvor godt sammenhengen og helheten av disse to aspektene gjenspeiles i undervisningen og plandokumentene. Disse to elementene bør gjenspeiles i programplanen og emneplaner i sterkere grad enn de gjør i dag.

2.2 Jus og forvaltningskompetanse

Hovedprofilen for masterprogrammet i Utdanningsledelse ved Institutt for lærerutdanning har hatt pedagogikk som kjerne med organisasjonskunnskap, jus og økonomi som støttediscipliner. Panelet påpeker at skolelederne har fått økt ansvar i forhold til jus og økonomi, og at dette påvirker deres hverdag i større grad enn tidligere. Det er derfor et stort behov for skoleledere med forvaltningskompetanse. Dette aspektet har så langt i programmet vært ivaretatt ved noe litteratur og eksterne forelesere slik at studentene har oppnådd mer forståelse av lovverk enn konkret kunnskap. Dette er det store skillet fra BI sin utdanning, og har vært et bevisst valg av ILS. Panelet ser behov for mer kompetanse på dette området, men ser dilemmaet ved å sikre skolelederes kompetanse versus å bidra til kritisk tenkning og analyse rundt drift av skoler og skoleledelse. Panelet anbefaler at man kan trekke inn mer kunnskap rundt lover og regler. Opplæringsloven og dens sentrale paragrafer kan fremheves på Trinn 1. Man kan eventuelt også drøfte tilsynsbegrepet slik at man får skoleledere til å tenke mer ”forvaltningske tanker”.

Panelet foreslår at man benytter forvaltning som grunnlagsord og at man inkorporerer forvaltningskunnskap under mål for programmet. Videre at forståelse og analyse knyttes til forvaltning og da eventuelt opplæringsloven (jfr. punkt 2 under mål for programmet).

3. Studiekvalitetsarbeid

Det eksterne panelet vurderte også kvalitetsarbeidet som er blitt gjort ved programmet samt andre elementer knyttet til gjennomføring av studiet.

3.1 Organisering, læringsmiljø og programtilhørighet

I forhold til organisering av studiet og tilrettelegging for deltidsstudenter påpeker panelet at her er det mange ulike meninger om hva som kan være ønskelig. Det er kun en liten andel av studentene som ønsker at studiet og samlingene bør tilrettelegges på en annen måte. Det ble diskutert samlinger utenfor campus med overnatting, samlinger i skolens ferier, en kveldssamling, og samlinger slik de er nå. Man peker også på muligheten for å benytte IKT i større grad for å tilrettelegge studiene. Panelet fremholder at det er arbeidsbyrden som kan være stor og denne vil ikke minske med reorganisering av samlingene. Panelet anbefaler derfor å beholde dagens ordning.

Panelet er skeptisk til å øke fokuset på forelesninger som læringsarena og oppfordrer til varierte arbeidsformer. Dagens balanse mellom forelesninger, seminarvirksomhet, arbeid i basisgrupper og individuelt arbeid vurderes som god og bør ikke endres.

Læringsmiljøet vurderes som generelt godt og effektivt i forhold til organiseringen. Panelet påpeker imidlertid at det er svært viktig at man har planlagt samlinger og forelesninger godt og er effektive med tiden. Dette henger sterkt sammen med studiets målgruppe. Det understrekes også viktigheten av basisgruppene for læringsmiljøet. Om disse gruppene ikke fungerer godt oppleves læringsmiljøet som dårligere enn ellers. Det er altså et sårbart system. Panelet anbefaler å beholde basisgrupper og legge til rette for økt deltagelse i dette forumet.

Programtilhørigheten vurderes som meget sterk.

3.2 IKT

Panelet roser programmets satsing på IKT. Dette er lærende for studenter og forelesere og er meget viktig i en skolehverdag og i fremtidige jobber. Studentene kan under studiet prøve ut nye ressurser og får erfaring og økt kunnskap om bruk av IKT tilknyttet læring, som de evt. kan bringe tilbake til sine arbeidsplasser. Panelet støtter fokuset på IKT og ser viktigheten av LAMS og ønsker seg en økt satsning på dette. Panelet ser at dette kan være et konkurransefortrinn for studiet i forhold til sine konkurrenter (for eksempel BI), og at dette kan profileres utad.

3.3 Veiledning knyttet til levering av masteroppgaven

Ressurser til veiledning, og da spesielt knyttet til masteroppgaven, utgjør svært ofte et større antall timer enn det programmet har fått tildelt til dette formålet. Det brukes altså for mye ressurser på veiledning av masteroppgavene. Denne erkjennelsen ble gjort kjent i egenrevisningsrapporten. Panelet påpeker noen grep og vurderinger som kan påvirke dette:

Omfanget av masteroppgaven (sidetall) samt vurderingskriterier bør vurderes og eventuelt omformes. Det blir pekt på at en 30-studiepoengsoppgave ofte blir vurdert i sammenheng med tidligere hovedfagsoppgaver, og at dette er uheldig. I masteroppgavens retningslinjer spesifiseres det at en normal individuell masteroppgave "forventes å være minimum 60 og maksimum 150 maskinskrevne sider". Her kan man muligens være mer restriktive og spesifikke. Som sammenlikningsgrunnlag har NDID4090: Masteroppgave i nordisk-, især norskdidaktikk, følgende retningslinjer: "Sidetall for en masteroppgave med et omfang på 30 eller 60 studiepoeng vil avhenge av temaet for oppgaven. Vi kan likevel antyde at en oppgave på 30 studiepoeng (NDID4190) vil ligge på 60- 80 sider og en oppgave på 60 studiepoeng (NDID4090) vil ligge på mellom 100 - 120 sider".

Panelet oppfordrer til at det skal legges tydeligere rammer og forventninger til studentene rundt veiledning og ferdigstillelse av masteroppgaven. Det bør tydeliggjøres at det ikke er normalt å bruke mer enn normert tid. Det bør settes strengere krav til å få utsatt innlevering av masteroppgaven. Veiledningsressursene bør formidles klart til studentene fra begynnelsen av masteroppgaven – slik at den enkelte student vet at veiledningsressurser tilgjengelig er 8 timer. Veiledningsressursene kan slik tematiseres for studentene og man kan praktisere en

strengere linje her i forhold til timer. For mange studenter kan det oppleves som en lettelse å ha klare og tydelige rammer. Videre vil dette føre til en mer rettferdig behandling av studentene slik at veiledningen blir noenlunde lik. I forhold til økning av antall studenter vil dette bli viktig.

Videre bør kravene knyttet til veiledning synliggjøres. Kravet om at man for eksempel må levere noe skriftlig noen dager i forveien bør følges opp strengt. Slik vil veiledning mer bli oppfattet som et knapphetsgode og veiledningen vil bli mer effektiv for studenter og veiledere. Innlevering av statusrapporter bør også understrekes.

Viktig for alle disse tiltakene er at veilederne følger retningslinjene i strengere grad enn det som er praksis nå, og da spesielt i forhold til antall timer disponibelt for veiledning. Man bør skape en konsensus og kultur for veilederne slik at dette skjer. Veilederne har et legitimt møtepunkt i veiledningsseminarene hvor de kan diskutere vanskelige situasjoner og få etablert en sådan konsensus og kultur.

Videre ønsker panelet å knytte studenter som skriver masteroppgaver tettere til prosjekter i faggruppen ved at de kan tilbys å delta i prosjekter eller deler av prosjekter som faggruppen er involvert i. Panelet tror dette kan bidra til å styrke studentenes progresjon og produksjon. Videre vil dette være fordelaktig for studentene som blir tettere knyttet til et fagmiljø og for programmet, faggruppen og instituttet. Panelet ser at dette kan være problematisk på grunn av målgruppen og studiets organisasjon, men anbefaler dette som en målsetning.

3.4 Ressurser

Panelet stiller seg svært betenkelige til kutt i ressurser og spesielt til kutt i veiledningsressurser. Samtidig understrekes det viktigheten av faste rammer, krav og mulighetene til å effektivisere veiledningen (se punkt 3.3).

3.5 Evaluering - kandidatundersøkelse

Programmet har hatt grundige studentevalueringer knyttet til programmet og panelet anbefaler å forenkle evalueringer i tråd med selvevaluering rapporten. Det blir derimot understreket behovet for systematisk vurdering av studenter som er ferdige med

masteroppgaven. Man vil da få vurdert programmet under ett, hvilken kunnskap studentene har tilegnet seg og hva de i etterkant ser som viktig. Videre kan man da få svar på hvordan studentene har oppfattet arbeidet med masteroppgaven, veiledningen og veiledningssituasjonen. Dette kan også være elementer som kan inngå i kandidatundersøkelsen.

Panelet støtter og understreker også viktigheten av å gjennomføre en kandidatundersøkelse. Undersøkelsen bør gi informasjon om målgruppen, motivasjon for å begynne med studiet og hva slags yrkesmobilitet studiet har gitt og kandidatenes opplevelse av studiets relevans.

3.6 Vurderingsformer/eksamen

Panelet påpekte at vurderingsformene knyttet til eksamenene på de ulike trinnene var gode, varierte og målte ulik kompetanse. Dagens vurderingsformer støttes derfor av panelet og blir anbefalt videreført.

3.7 Internasjonalisering

Panelet mener samarbeidet med Canterbury Christ Church University i England og University College Dublin i Irland tilknyttet Intensive Programme er svært positivt og bør profileres sterkere. Internasjonale og europeiske trender er viktig i forhold til norsk skole. Panelet påpeker imidlertid at ILS har et stort internasjonalt nettverk og at dette kan utnyttes i større grad.

3.8 Målgruppe-markedsføring

Panelet anbefaler en diskusjon på hvordan man kan profilere studietilbudet på en god måte. I tilknytning til dette bør profilering og markedsføring med tanke på de erfarings- og forskningsbaserte elementene gjennomgås (se punkt 2.1). IKT kan også trekkes frem i markedsføringen av studiet (se punkt 3.2).

4. Fokus fremover

Panelet støtter foreslåtte tiltak i selvevalueringsrapporten. Andre tiltak er kommentert i punkt 3. Herunder følger en oppsummering av panelets anbefalinger og fokusområder for neste periode:

Programkvalitet:

- Helhet og sammenheng i studiet bør vurderes nærmere, særlig med henblikk på hva det vil si at studiet er erfaringsbasert og forskningsbasert. Dette bør gjenspeiles i mål for programmet, emneplaner, programplan og undervisningen.
- Vurdere sterkere fokus på jus og forvaltningskompetanse på Trinn 1
- Diskusjon og gjennomgang av profilering av studiet

Undervisningskvalitet:

- Fokuserer på effektiv tidsbruk ved samlinger
- Effektivisere bruk av veiledningstimer
- Økt satsing på IKT og spesielt LAMS
- Satsing på internasjonalisering og dra utbytte av internasjonale nettverk

Resultatkvalitet:

- Fokus på å gjennomføre en kandidatundersøkelse for å få mer innblikk i studiets relevans for arbeidslivet, og en evaluering av studiet etter at de har fullført hele løpet.
- Forenkle andre studentevalueringer
- Gjøre forventningene og rammene rundt masteroppgaven og veiledning tydeligere.

5. Sammenfattende begrunnelse for programmets videreføring, endring eller nedleggelse.

Det eksterne panelet slutter seg i hovedsak til programmets egenvurdering. Panelet har i denne rapporten pekt på områder hvor de ser at programmet kan ha et forbedringspotensial. Panelet vurderer at programmet i Utdanningsledelse er et meget godt studium og anbefaler programmets videreføring.